

تأثیر فردوسی و ادب پارسی در جهان آشنایی با فرهنگ و تمدن ایران در جهان

بهرام طوسی

موسسه آموزش عالی تابران، بازنشسته دانشگاه فردوسی

چکیده

پیش از توجه به تأثیر گسترده ی فرهنگ و شعر و ادب ایران در جهان بد نیست اشاره ای به تار و پود فرهنگ و ادبیات کشورمان داشته باشیم. این آشنایی پیش از هر چیز مارا متوجه می کند که ادبیات ما بسیار غنی بوده و پر از فلسفه ی زندگی و پند و حکمت و انسانیت و ظرافت و لطافت و زیبا ترین صور خیال و بدایع ادبی است و چنان که خواهد آمد مورد توجه و استقبال اروپائیان و امریکایی ها قرار گرفت و در ارتقاء فرهنگ و ادبیات جهان موثر بوده است. (طوسی، ۱۳۷۸). تمدن بزرگ یونان تحت تأثیر اوستای زرتشت و فلسفه ی ایران زمین به وجود آمد (گاتری) و با ذوق و نبوغ یونانیان گسترش یافت. این تأثیر و تأثرها در طول تاریخ ادامه داشته و باعث غنای فرهنگی ملت ها شده و می تواند به کاهش اختلافات مذهبی و نژادی کمک کند. متفکران و شاعران ما در طول تاریخ پیوسته کوشیده اند روحیه ی عدالت خواهی، محبت و انسانیت و بخشندگی را در پادشاهان و امیران و قدرتمداران تقویت کنند و همه جا انسان ها را و فرمانروا ها را به دادگری و مبارزه با زورگویی و ظلم و ستم تشویق کرده اند:

فریدون فرخ فرشته نبود / به مشک و به عنبر سرشته نبود
به داد و دهش یافت این نیکوئی / تو داد و دهش کن فریدون توئی

و یا

اگر ز باغ رعیت ملک خورد سببی بر آوردن غلامان او درخت از بیخ... (الخ)

و همین موضوع یکی از علل توجه اروپائیان به ادبیات فارسی از قرن شانزده میلادی به بعد بود و تحولات بزرگی در آن قاره ایجاد کرد که به آن اشاره خواهد شد. فردوسی به کرات توسط بزرگان ادب ایران و سایر کشورهای دنیا با بزرگترین شاعران و حماسه سرایان جهان نظیر شکسپیر و هومر مقایسه شده و برتری او به اثبات رسیده است. (طوسی، ۱۳۸۱) برتراند راسل، عالم و فیلسوف نامدار انگلیسی می نویسد، " ایرانیان شعرای بزرگی بوده اند، فردوسی مصنف شاهنامه را، کسانی که کتابش را خوانده اند، همسر و همبر او میروس (هومر) یونانی می دانند. " (آیتی، شش). امتیازات ادب پارسی در جهان فراوان است ولی چون در این مقاله توجه روی حضرت ابوالقاسم فردوسی طوسی است، به تأثیر شاهنامه ی او در جهان و تغییرات و تحولاتی که در فرهنگ و تمدن اروپا به وجود آورد اشاره خواهد شد و نام مترجمان شاهنامه در کشورهای اروپایی و تعداد چاپ های مکرر نیز خواهد آمد.

کلید واژه ها: فرهنگ و تمدن، ادبیات، تحولات اجتماعی، جهانی شدن، فردوسی، شاهنامه.